

دیدگاه

شماره: ۱۰۰۶	موضوع: ضرورت ایجاد تحول محتوایی در موافقتنامه های تجارت ترجیحی سنتی ایران
تاریخ: ۱۴۰۱/۱۱/۱۷	

تهیه و تنظیم: امین مالکی و مریم خلیلی اصل

توضیح اجمالی: موافقتنامه های تجارت ترجیحی امروز به لحاظ حوزه های سیاستی تحت پوشش به دو دسته سطحی (سنتی) و عمیق (پیشرفته) دسته بندی می شوند. موافقتنامه های سنتی حوزه های سیاستی اندکی را پوشش می دهند و عموماً بر سیاست تجاری سنتی به شکل کاهش تعرفه تمرکز دارند اما تعداد حوزه های سیاستی تحت پوشش نوع پیشرفته آن در دو دهه اخیر افزایش قابل توجهی یافته است. در یک دسته بندی کلی نسل نوین موافقتنامه های تجاری، آن دسته از موافقتنامه ها که بین ۱۰ تا ۲۰ حوزه سیاستی را شامل می شوند، ابتدا موضوعات نظارتی مرتبط با تجارت، مانند یارانه ها یا موانع فنی تجارت را لحاظ می کنند و زمانی که تعداد حوزه های مشمول سیاست گذاری در موافقتنامه فراتر از ۲۰ می رود، اغلب شامل حوزه های سیاستی می شوند که مستقیماً به تجارت مرتبط نیستند و به مواردی چون نیروی کار، مهاجرت های علمی و کاری و محیط زیست نیز پرداخته شده است. تعداد موافقتنامه های تجاری ایران پس از انقلاب شامل ۱۰ موافقتنامه می شود که از این میان در خصوص سوریه موافقتنامه تجارت آزاد است و در خصوص مابقی ۹ کشور ازبکستان، پاکستان، تونس، کوبا، قرقیزستان، بوسنی و هرزگوین، بلاروس، ترکیه و افغانستان موافقتنامه تجارت ترجیحی است

نکات کلیدی:

- ساختار موافقتنامه های تجارت ترجیحی ایران تماماً از نوع سنتی به شکل کاهش تعرفه است. این ساختار دو چالش اساسی دارد. یک آنکه با کاهش دیوار تعرفه ای کشور قدرت امتیازگیری شدیداً کاهش می یابد و دوم آنکه پوشش امتیازات دریافتی از انطباق پایینی با حوزه های اصلی صادراتی کشور برخوردار بوده و به عبارت بهتر، آنجا که توان صادراتی بیشتری وجود داشته است، امتیاز دریافت نشده است. هر دوی این چالش های مهم ضروری می سازد که مساعی لازم برای ورود به موافقتنامه های مدرن در موارد آتی صورت گیرد. زمانی که جنس توافقنامه تجارت ترجیحی از نوع سنتی و تنها ابزار مندرج در آن به شکل کاهش تعرفه باشد، این به معنای کاهش قدرت چانه زنی و کاهش امکان امتیازگیری در موافقتنامه است که در کل کارآمدی موافقتنامه را در استفاده از ظرفیت های تجاری کشور مقابل کاهش می دهد.
- امروز ضرورت دارد که دستگاه های متولی عقد موافقتنامه های تجارت ترجیحی مانند معاونت حقوقی ریاست جمهوری، سازمان توسعه تجارت ایران و وزارتخانه های متولی عقد موافقتنامه با کشورهای مختلف، در موارد جدید عقد موافقتنامه از ساختار سنتی فاصله گرفته و در گام اول با هدف گذاری حوزه های سیاستی «عمق متوسط» شامل تخفیف های مالیاتی، تحقیق و توسعه، آموزش، مهارت و فناوری و نوآوری را مد نظر قرار دهد.
- **سخن پایانی:** موافقتنامه های تجارت ترجیحی امروز یکی از مجاری اصلی جذب سرمایه گذاری و ورود به زنجیره های ارزش جهانی در صنایع دانش محور مانند الکترونیک، خودرو و داروها هستند و اکتفا کردن به یک حوزه کاهش تعرفه (وضعیت موجود)، خودتحریمی ناشی از عدم شناخت این ظرفیت ها از ناحیه ارکان مختلف تصمیم سازی است.